

In 1905 ontstaat het plan om een nieuwe kerk te bouwen, als bijkerk van de Sint Jacobus de Meerdere aan de Pottekaai. Het wordt de **Onze Lieve Vrouwekerk** die op 24 december 1911 in gebruik wordt genomen en op **2 juni 1913 geconsacreerd, 100 jaar geleden**

Vlissingen, Nieuwe R. K. Kerk

Voorwoord door Pastoor P. de Maat

De notulen van 28 mei 1913 spreken van "eenige maatregelen. Nu wij gedenken dat het 100 jaar geleden is dat onze kerk plechtig geconsacreerd werd, weten we met alle mensen die meegeholpen hebben aan de voorbereiding van dit feest op 2 juni 2013, dat "enige maatregelen" een understatement moet zijn. Veel, zeer veel, immers komt er bij kijken, toen en nu. Veel parochianen hebben vrijwillig hun talenten voor een en ander beschikbaar gesteld. Hartelijk dank aan eenieder.

We staan met ons jubileum tussen verleden en toekomst in. Het verleden staat ons nu weer wat duidelijker voor ogen. Gelukkig, want nu komt het er op aan naar onze toekomst uit te zien. Parochianen zijn als pelgrims onderweg en kunnen niet goed zonder een plek waar men samen kan komen voor het gezamenlijke gebed van lofprijzing en dankzegging. Een plek waar de aanwezigheid van God tastbaar wordt. Dat dit ook in Vlissingen altijd mogelijk mag zijn. Dat is onze vurige wens.

Uit de notulen van 28 mei 1913, getekend door pastoor P. van der Aa en secretaris A.J.P. Huilmand:

Vergadering van 28 Mei 1913.

Vervolgens werden nog eenige noodige maatregelen genomen voor de plichtige Consecratie der nieuwe Kerk door Zijne Doerluchtige Hoogwaardigheid Monseigneur A. J. Callier Bisschop van Haarlem en toegewijd aan onze lieve Vrouwe Koningin van den Allerheiligsten Rozenkrans op den 2de Juni 1913.

Verder werd nog eenige uitnoodigingen aan de presidenten van verschillende Corporaties gestuurd tot het bywonen dezer plechtigheid.

deit met gebed gesloten. No

P. van der Aa
A.J.P. Huilmand

Toelichting:

Dit boekje gaat over het gebouw en een deel van het interieur.

Het interieur van de kerk wordt uitvoeriger weergegeven in materiaal dat op open dagen voor bezoekers beschikbaar is.

In de zomermaanden is de kerk op vrijdag- en zaterdagmiddag open voor publiek; dit jaar van 28 juni tot en met 14 september (14 september is open monumentendag, de kerk is dan ook 's morgens open)

Een beknopte parochiegeschiedenis is te vinden in het boekje van de Open Kerk werkgroep: "Geschiedenis van de rooms-katholieke parochie en kerken van Vlissingen".

Een uitgebreide parochiegeschiedenis - van 1247 tot 1980 - is te vinden in: "De geschiedenis van de Rooms-Katholieke Parochie van Vlissingen", door A.J.Schutijser. Uitgever Europese Bibliotheek te Zaltbommel. Het boek is te vinden in de vestigingen van de Zeeuwse Bibliotheek en op enkele boekensites.

Bronnen voor dit boekje:

A.J.Schutijser, zie hierboven - Verhalende tekstdelen
Gemeentearchief Vlissingen, Beeldarchief - Foto's kerk en 'trouwen'
Krantenbank Zeeland -Vlissingse Courant - Verslagen gebeurtenissen
Parochieearchief- Foto's kerk en interieur
Familiearchief Speckens - Foto mgr. Callier in St. Joseph Ziekenhuis
Fotoclub Rijkswaterstaat - Gebrandschilderde ramen

Samenstellers: Jo Miltenburg en Joop Cornelissen, in opdracht van de jubileumcommissie.

Het parochiebestuur dankt de volgende instellingen voor hun bijdragen ten behoeve van de viering van het 100-jarig jubileum:

Stichting Moerman Promotie Vlissingen

Stichting Vlissingse Michiel

Druk:

lets van de voorgeschiedenis:

1795 Er mogen in Vlissingen weer openlijk katholieke diensten worden gehouden. Tien jaar lang vinden deze plaats in de woning van Andreas Terwiel. Vlissingen telt 624 katholieken.

1804 Twee huizen aan de Pottekaai (nu Wilhelminastraat) worden omgebouwd tot kerk. Op 28 mei 1805 word de kerk toegewijd aan St. Jacobus de Meerdere.

1821 Er zijn 1396 katholieken in Vlissingen. In 1842 zijn het er 1695, waaronder Belgische loodsen en hun gezinnen.

1855 Op dezelfde plaats aan de Pottekaai wordt een nieuwe kerk gebouwd. Vlissingen telt dan ongeveer 2000 katholieken. De plechtige consecratie door Bisschop Van de Vree vindt plaats op 28 juli 1858. De patroonheilige blijft St. Jacobus de Meerdere.

*Een kijkje op het Drooge Dok. O.Z., alwaar een groentevrouwte bezig is haar waren aan den man te brengen.
Op den achtergrond de R.K. Kerk.*

Sint Jacobuskerk en het Drooge Dok (dokje van Perry) ca 1930

Vervolg op de titelpagina:

De reden voor een tweede kerk is de groei van de parochie. De kerk aan de Pottekaai kan echter niet uitgebreid worden. De bisschop van Haarlem, monseigneur Callier geeft het advies voor de bijkerk.

*Bisschop A.J. Callier
Vlissingen 1849 - Haarlem 1928,
afkomstig uit het gezin van een
Belgische loods*

KERK- EN SCHOOLNIEUWS.
R. Kath. Kerk. Z. D. H. de bisschop van Haarlem heeft benoemd tot pastoor alhier den WelEerw. heer P. G. W. J. van der Aa, thans pastoor te Wijk-aan-Zee.

Vlissingen, 16 November.

Gisterenavond te 6 uur is de nieuwbenoemde pastoor dezer parochie, de ZeerEerw. heer P. G. W. J. van der Aa, als opvolger van den op 25 October overleden herder, pastoor J. P. Hunting, plechtig geïnstalleerd met een rede van den ZeerEerw. heer J. M. J. Baede, Deken en pastoor te Goes.

Des avonds half acht werd bij fakkellicht een serenade gebracht door het muziekgezelschap „St. Cæcilia“ en werd hunne opwachting gemaakt door het bestuur van den R. K. Volksbond.

*1909: "bouwpastoor"
P.G.W.J. van der Aa*

Vlissingse Courant
3 en 17 november 1909

Gesprekken met de gemeentelijke overheid leiden tot een bouwplaats in een deel van de stad dat voor nieuwbouw bestemd is, aan de Singel. De voorzijde van de kerk ligt aan het Paul Krugerplein, later Nieuwe Markt geheten (thans Dr. Friesenstraat). Architect van een driebeukige neoromaanse kerk is de heer Albert A.J. Margry uit Rotterdam. De financiën zijn nog lang niet rond, maar vertrouwend op Gods zegen, begint toch de bouw. De eerste paal gaat de grond in op 30 november 1910. De "eerste steen" volgt in maart 1911:

Eén van de staties van de kruisweg, tot in 1949 in gebruik in het klooster van de Zusters van Roosendaal (St. Annaschool) op het Bellamyplein. De kruisweg is in ongeveer 1970 geplaatst in de Onze Lieve Vrouwekerk

*St. Jacobus de Meerdere
Uitgehakt, gebeiteld en gesneden door pastoor Gijleijt te Breskens. De symbolen bij St. Jacobus zijn te zien: schelp, anker en visnet*

Eén van de staties van de kruisweg, in 1921 geschilderd voor de Onze Lieve Vrouwekerk, door de in Vlissingen wonende kunstschilder Hagebaert

Vlissingen, 23 Maart.

Eerste steenlegging nieuwe R. K. Kerk.

De driekleur, aan de kerk en de scholen der R. K. Parochie, verkondigde dezen morgen, dat de dag van heden gemijde zou zijn van een feestelijkheid onder onze katholieke stadgenooten: de eerste steen zou worden gelegd voor hunne nieuwe kerk.

Tegen half tien vereenigden zich een groote schare van geloovigen, waaronder de hoogere klassen der beide parochiale scholen, in 't oude kerkgebouw, waar eene Pontificale Mis zou worden opgedragen door den Zeereerwaarden heer J. M. J. Baede, Deken van Middelburg en Pastoor van Goes, om Gods zegen te vragen voor de voorspoedige voltooiing van den nieuwen tempel en voor allen die zoo van harte meehelpen, om dat vrome en tevens zoo dringend noodige werk tot stand te brengen.

De Deken werd daarbij geassisteerd door den Weleerwaarden heer Anne garn, kapelaan te Middelburg en den Weleerwaarden heer Boele, kapelaan alhier.

Na het Evangelie sprak de Zeereerwaarde heer J. M. J. Baede de geloovigen toe. Hij wees er hen op, hoe de

Vlissingse Courant
24 maart 1911 gedeelte)

Eerste steenlegging door deken J.M.J Baede

heugelijke gebeurtenis hen moest stemmen tot dankbaarheid, wenschte hun geluk met het vooruitzicht, dat zich voor hen heeft geopend en sprak de hoop en 't vertrouwen uit, dat zij hun herder, Pastoor van der Aa, die met zooveel vuur het stichtingswerk ter hand heeft genomen en het zoo onvermoeid en volhardend voortzet, zullen blijven steunen, zoowel met moreele als met stoffelijke middelen, om op waardige wijze te voldoen aan een uitdrukkelijken wensch van den Bisschop van Haaren, Monseigneur Callier, en aan een dringenden eisch der omstandigheden.

Om 11 uur werd door den Deken van Middelburg, Pastoor van Goes, de eerste steen gelegd in tegenwoordigheid van een zeer groot aantal belangstellenden, onder wie wij o. a. opmerkten verschillende geestelijken, de beide Wethouders en den Secretaris der gemeente, het kerkbestuur, den garnizoenscommandant, luitenant-kolonel Zanino, den Inspecteur van het Belgisch loodswezen, het personeel en een deel der beide scholen, en de besturen van verschillende katholieke vereenigingen, die zich allen hadden verzameld op het terrein, waaraan op smaakvolle wijze een feestelijk aanzien gegeven was.

De steen droeg het volgende opschrift: Op den 23e Maart 1911 heeft de Zeereerwaarde Heer J. M. J. Baede deze eerste steen gelegd.

De financiële situatie verbeterd aanmerkelijk door een bijdrage van 36.000 gulden van een onbekende weldoener.

De totale kosten zijn geweest: 116.143 gulden (€53.000), maar dan in 1911).

Op 24 december 1911 wordt de nieuwe kerk in gebruik genomen, na te zijn ingewijd door de deken van Zeeland, J.M.J. Baede. De kerk wordt toegewijd aan Onze Lieve Vrouwe, Koningin van den Allerheiligsten Rozenkrans.

De nieuwe R. K. Kerk aan het Paul Krugerplein

Bij het geven van een beschrijving van dit bouwwerk is de plaatsing het eerste, wat onze aandacht vraagt. Het was al spoedig duidelijk, dat de meest gunstige ligging voor de kerk een zoodanige was, dat de voorgevel aan het ruime plein zou ontworpen worden, waardoor dan tevens, als gevolg hiervan, aan den nieuwen verkeersweg, den Singelweg, de achtergevel met zijn spel van lijnen, teweeggebracht door het ronde Priesterkoor, de terreerszijden daarvan opgaande traptorens en de halfronde afsluitingen der altaarnissen, kwam te liggen, hetgeen uit een schoonheidsoogpunt zeer gunstig was. Daarenboven had deze plaatsing nog het voordeel, dat de pastorie, welke men ook aan den Singelweg bouwen wilde, thans in directe verbinding kwam te staan met de sacristie.

Wat betreft de stijl, waarin het bouwwerk is ontworpen, valt op te merken, dat in alle onderdeelen de halfronde vorm is doorgevoerd. Niet

alleen in grondplan, de afsluitingen van altaarkapellen en transept, maar ook inwendig de overspanning der bogen en gewelven en uitwendig de afsluiting der raamopeningen doen dezen vorm steeds terugkomen, zoodat daardoor een eenheid in vormtaal is verkregen, die vanzelf de schaal der verschillende deelen het beste doet uitkomen. Gezien ook eindelijk de versieringen van blindbooggalerijen rondom de priesterkoor- en transeptafsluitingen en de traptorens, kan men zeggen, dat het bouwwerk het meest geïnspireerd blijkt te zijn door Romaansche voorbeelden.

Bij een beschouwing van het grondplan blijkt, dat gestreefd is naar het verkrijgen van een groote ruimtewerking, om ook, volgens den eisch van den tijd, zooveel mogelijk aan alle geloovigen het vrij gezicht op het voltrekken der Heilige Handelingen te waarborgen. Vanzelf was daardoor een groote breedte van den hoofdbeuk, nl. van ruim elf meter tusschen de kolommen, aangewezen. Deze breedte vindt men terug in den afstand der hoofdpijlers, die de middenruimte steunen en waardoor een transept gevormd wordt, dat aan het plan den Latijnschen kruisvorm geeft. Nog meer

Vlissingse Courant 15 december 1911
(gedeelte)

De kerk zoals in 1911 voltooid

Op 2 juni 1913 wordt de kerk geconsacreerd door bisschop Callier. (Vlissingse Courant 2 juni 1913):

LAATSTE BERICHTEN

Een indrukwekkende plechtigheid.

Met den trein van 5.38 kwam hier gisterenmiddag aan Z. D.H. Mgr. A. J. Callier, bisschop van Haarlem.

Ter eere van de aanwezigheid van dezen kerkvorst is door tal van katholieken het nationale dundoek, bij velen met den Pauselijken wimpel, ontplooid.

Hedenmorgen werd door Z. D. H. de O. L. Vrouwe Kerk aan de Nieuwe Markt, plechtig geconsacreerd.

Deze plechtigheid werd bijgewoond door een groot getal Zeeuwsche geestelijken met den Hoogeerw. heer J. Baede, deken van Middelburg en pastoor te Goes. Ook waren hierbij nog tegenwoordig Monseigneur L. E. Jansen, deken van Amsterdam en de Zeereerw. heer L. Stolk, pastoor te Amsterdam. Deze laatste twee geestelijken zijn de eenige nog levende oud-pastors van Vlissingen.

Behalve deze geestelijken waren nog een groot aantal genoodigden bij deze consecratie tegenwoordig en was o. a. het dagelijksch bestuur dezer gemeente vertegenwoordigd door den burgemeester, den wethouder Van Niftrik en den gemeentesecretaris. De heer W. N. Rotliar vertegenwoordigde het algemeen armbestuur en voorts waren ook nog aanwezig de aannemers van de O. L. Vrouwekerk, de heeren gebroeders Dassing.

De ceremoniën begonnen hedenmorgen 7.15 en waren om 10.45 geëindigd. Toen werd een Pontificale Mis gecelebreerd door Z. D. H. den bisschop, waarbij de twee bovengenoemde heeren geestelijken assisteerden.

Voor de Communiebank hield Mgr. Callier een rede, waarin hij wees op de heugelijkheid van het feit en dank bracht aan den onbekenden weldoener, die door een aanzienlijke schenking den bouw van de O. L. Vrouwekerk had mogelijk gemaakt.

In 1914 worden drie gebrandschilderde ramen in het koor geplaatst, geschonken door dezelfde onbekende weldoener als in 1911. De ramen zijn gesigneerd met F. Nicolas en Zonen, Roermond.

Hieronder de hoofdafbeelding en een detail onderin van het meest linkse raam, met als onderwerp de geboorte van Christus. Tekst: NATUS EST VOBIS HODIE SALVATOR (Heden is u een redder geboren)

Detail onderin:

Mozes in het brandend braambos

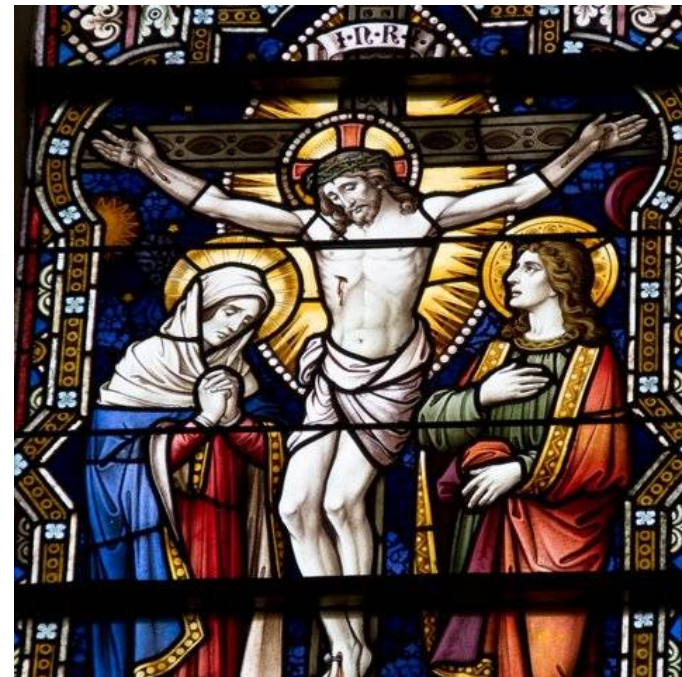
In 1919 worden nog twee gebrandschilderde ramen geplaatst, geschonken door de Belgische gemeenschap in Vlissingen, ter nagedachtenis aan veertien Belgische militairen uit Vlissingen, die hun leven verloren tijdens de Eerste Wereldoorlog. Hieronder de hoofdafbeelding van het eerste raam (tweede van links in de kerk). Onderwerp: De kruisdragende Christus ontmoet zijn moeder. Tekst: MAGNA EST VELUT MARE CONTRITIO (Groot als de zee is uw smart)

In het raam zijn de eerste zeven namen weergegeven:

PIERRE MAERTENS EDUARD DRUYVE, CHARLES SESEE
FRANCOIS JANSSENS GEORGIUS DELANGHE
PIERRE PYLISER LEOPOLD SAVELS 1914-1919

Het derde raam. Onderwerp: Calvarië
Tekst: ECCE MATER TUA (Dit is uw moeder) Hoofdafbeelding:

Detail onderin:

Judith met het hoofd van Holofernes

Het vierde raam is het tweede herdenkingsraam voor de omgekomen Belgische militairen. Onderwerp: Jezus verschijnt aan Maria na zijn opstanding
Tekst: SURREXIT DOMINUS VERE ALLELUJA (De Heer is waarlijk verrezen)

In het raam zijn de andere zeven namen weergegeven:

EMILE SAVEL LOUIS DECROP
EDMOND DECROP FRANCOIS BLONDE
HENRI BLONDE FRANS MORTIER
JULIEN DECROP 1914-1919

kunst V

Het vijfde raam. Onderwerp: Kroning van Maria in de hemel. Tekst: PARADISI PORTAE PER TE NOBIS APERTAE SUNT (De poorten van het paradijs zijn door u voor ons geopend)

Detail onderin:

Ester op de troon naast koning Assuerus

kunst VI

Bisschop Callier bezoekt in 1925 het St. Joseph ziekenhuis. Rechts van de bisschop pastoor van de Onze Lieve Vrouwe-kerk. Achter hen zuster Maria Willibalda, moeder-overste van de zusters Franciscanessen van Aerdenhout, die de ziekenverpleging verzorgen

1925

Vlissingen. R.K. Kerk - Brouwersgracht.

1935 Op de achtergrond panden aan de Schuitvaartgracht

In 1938 wordt besloten tot vergroting van de kerk. In de Vlissingse Courant van 3 januari 1938 wordt uitgelegd waarom:

Vergroting van de Onze Lieve Vrouwe kerk.

Toen anderhalf jaar geleden de Onze Lieve Vrouwe kerk aan de Nieuwe Markt alhier als parochiekerk in gebruik werd genomen, kon men zeker niet vermoeden, dat dit kerkgebouw reeds spoedig te klein zou blijken, niettegenstaande des Zondags ook nog een godsdienstoefening wordt gehouden in de oude kerk aan de Wilhelminastraat.

Evenwel zijn alle beschikbare plaatsen in het kerkgebouw aan de Nieuwe Markt verhuurd en kan het kerkbestuur niet meer voldoen aan de talrijke aanvragen alsnog een plaats te huren. Vooral bij kerkelijke plechtigheden en feestdagen blijkt herhaaldelijk dat het ruime bedehuis te klein is en zeer velen zich in de loopgangen of achterin de kerk door het bijplaatsen van stoelen een zitplaats verzekeren of met een staanplaats moeten tevreden stellen.

Om nu aan dit gebrek aan plaatsen tegemoet te komen heeft het kerkbestuur besloten tot een belangrijke vergroting van het kerkgebouw over te gaan, en wel volgens de oorspronkelijk vastgestelde plannen, tot aan de rooilijn van de Nieuwe Markt, dus het thans met tegels belegde gedeelte. De grondwerken voor de fundeeringen zijn reeds gelegd bij het bouwen van de kerk zoals deze tot dusverre is afgebouwd. De groote noodmuur aan de zijde van de Nieuwe Markt zal geheel worden uitgebroken, waardoor de samenvoeging met het nieuwe gedeelte tot stand komt. Door deze uitbreiding, zal het aantal zitplaatsen met 250 worden vergroot, zoodat de kerk dan over ongeveer 1000 zitplaatsen beschikt. Over enkele maanden zal met het werk een begin worden gemaakt.

De beoogde uitbreiding van het kerkgebouw beteekent nog geenszins de voltooiing van de kerk, daar de toren en de doopkapel voorloopig nog achterwege zullen moeten blijven, doch zooals wij van de meest bevoegde zijde vernamen zal worden getracht binnen een niet te groot aantal jaren het geheele kerkgebouw te voltooien.

N.B. Er staat: - - - als **parochiekerk** in gebruik werd genomen, - - - De kerk zelf was er natuurlijk al vanaf 1911, maar was tot in 1936 bijkerk van de Sint Jacobuskerk aan de Pottekaai.

In 1936 is het pand naast de OLV-kerk als pastorie in gebruik genomen. Daarmede werd de OLV-kerk de parochiekerk

8 september 1938 Eerste steenlegging uitbreiding door pastoor J.M.B. Timp

Tekst boven het Mariabeeld:
REGINA SANCTISSIMI
ROSARII (Koningin van de
Allerheiligste Rozenkrans)

Werkzaamheden

1939 De uitgebreide kerk is gereed

De kerk van binnen in 1939

De plechtige inwijding vindt plaats op 29 januari 1939. Één van de aanwezigen is emeritus-pastoor Van der Aa, die dankbaar is dat hij een deel van de festiviteiten kan bijwonen. Bij deze gelegenheid onthult hij ook wie de weldoener in 1911 en 1914 is geweest: pastoor J.J. Vernieuwe, afkomstig uit de Belgische gemeenschap in Vlissingen, werkzaam geweest in o.a. Amsterdam en Leiden.

Gezicht
op de
Singelkant
van de
kerk

Enkele onderdelen van de vroegere kerk die er nu niet meer zijn:

De communiebank

Doopkapel

Hoofdaltaar

Zie ook hierna over de invloed van het Tweede Vaticaans Concilie.

Trouwen in oorlogstijd. Trouwkoets voor de pastorie aan de Singel

1944

In de Tweede Wereldoorlog brengen bombardementen, de inundatie van Walcheren, en de gevechten volgend op de geallieerde landingen in oktober 1944 grote schade toe aan Vlissingen. Ook de kerk is zwaar getroffen.

Veel Vlissingers, katholiek zowel als niet-katholiek, werken belangeloos mee aan het herstel van de kerk. In september 1945 is de kerk weer klaar voor gebruik.

Het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) leidt tot een aantal veranderingen in het interieur van de kerk. Twee ervan zijn:
Het altaar wordt naar voren verplaatst; de voorganger staat erachter, met het gezicht naar de gelovigen in de kerk. Daardoor kunnen deze beter deelnemen in de liturgische rituelen.
Vóór de verandering stond het altaar achter in het koor (de apsis), de priester stond ervoor, met de gelovigen - ver - achter hem.

De communiebank wordt verwijderd omdat de wijze van te communie gaan is veranderd. Kreeg men voorheen de geconsacreerde hostie (ongedesemd brood) geknield en op de tong, nu is dat staande en op de hand. De communiebank zorgde daarnaast voor een zekere scheiding tussen voorganger en gelovigen. Deze scheiding is nu opgeheven.

De fraaie geelkoperen versieringen en deuren worden bewaard. De deuren krijgen een plaats bij het sacramentsaltaar, de versiering aan de wanden van het koor en tegen het altaar. Twee ervan zijn hieronder weergegeven:

Twee herten bij een bron van zeven stromen.

Korenaren en druiventrossen

1975

Gezicht vanaf de Brouwenaarstraat/Singel

kerst 2009

De kerk van binnen thans

12/09/2008 23:55

*Monstrans, ca.
1890, uit de
St. Jacobuskerk
aan de Pottekaai*

Vaandel Mariacongregatie, opgericht 13 april 1913